

LUND UNIVERSITY

De unga flyr

Lenhag, Mi

Published in:
Kristianstadsbladet

2011

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Lenhag, M. (2011). De unga flyr. *Kristianstadsbladet*. <https://www.kristianstadsbladet.se/kultur/de-unga-flyr/>

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

KONST

Skånepolitiker kräver svar av Moderna

■ Söndag Malmö stad som Region Skåne kräver en förklaring efter Moderna museets sparkrav på sin Malmöfilial. I Sydsvenska Dagbladet säger Daniel Sestrajic (V), ordförande i kulturmännen i Malmö stad, att man nu vill veta hur museet tänker sig framtiden. Oppositionsborgarrådet Stefan Lindhe (M) tycker att den nya verksamhetsbeskrivningen låter oroväckande.

Kommunen och Region Skåne står för var sin tredjedel av finansieringen av Moderna museet i Malmö, staten står, genom Moderna museet, för den sista tredjedelen. Enligt ett avtal parterna emellan ska museet ha "ett självständigt utställningsprogram", något som de lokala och regionala parterna nu befävar kan vara i fara.

LITTERATUR

Ajvide Lindqvist ska öka läsandet

■ John Ajvide Lindqvists "Låt den rätte komma in" finns med bland de böcker som sprids över hela Storbritannien, Irland och USA under den så kallade Världsboknatten. Den svenske författaren är i gott sällskap. Bland de 24 övriga titlarna finns klassiker som Daphne Du Mauriers "Rebecca", Jane Austens "Stolthet och fördom" samt nyare storsäljare som Cormac McCarthy's "Vägen".

Nästa år är Världsboknatten förlagd till den 23 april. Då delas en miljon böcker ut till allmänheten för att främja läsandet. Vägörensinitiativet startade i Storbritannien 2011, till nästa år hakar alltså även USA på Världsboknatten.

TEATER

Plagiatbråk kring Bergman-pjä

■ Ingmar Bergmans pjäs "En själslig angelägenhet" på Théâtre du Rond-Point i Paris har givit upphov till en diskussion om plagiat.

Regissören Bénédicte Acolas har själv signerat nyöversättningen, vilket fått pjäsens första överättare till franska, Frédéric Réverand att fatta misstanke, enligt Le Figaro. Han frågar sig hur Bénédicte Acolas kunnat översätta när hon inte kan ett ord svenska?

MI LENNHAGS RESA I BALTIKUM

Det är värre nu, säger en äldre dam efter att hon berättat om sin egen flykt och hur hennes man fångslades under Stalinåren. I andra artikeln från dagens Östeuropa rapporterar statsvetare Mi Lennhag från **Litauen**, ett land som har svårt att behålla sina unga.

De unga flyr

VILNIUS

I Litauen är minnet av den omfattande sovjetiska utrensningen av litauer efter andra världskriget ytterst närvarande. Många anser att den del av befolkningen som skickades till Sibirien var den "intelligenta andelen", och att det är därför landet på många vis halkat efter sina grannländer. Man berövas sin vetenskap, sina konstnärer och de innovativa. Under den nazistiska ockupationen och Stalinperioden dog var tredje litauer.

En ledamot i det litauiska parlamentet berättar för mig att landet nu måste skapa "en ny litauisk medborgare". För drygt 60 år sedan skapades på samma geografiska plats "den nya sovjetmänniskan".

Den litauiska nationaliströrelsen, som fick omfattande folkligt stöd med början under 1860-talet, gjorde anspråk på att vara den rättmätige arvtagaren till det forna polsk-litauiska storrikets oerhörda yta. Svårast att motivera blev kraven på Vilnius som litauisk stad, eftersom mindre än två procent av stadsborna talade litauiska så sent som 1939. I stället var polacker och judar i klar majoritet, medan de omgivande områdena befolkades av vitryssar. Folkmordet på judar och Stalins folkomflyttningar gjorde dock Vilnius till en mer "litauisk" stad.

I dagens Litauen pågår en helt annan typ av folkomflyttningar. De unga lämnar sitt Litauen i en tilltagande omfattning. Det är i Västeuropa ungdomarna ser en framtid vad gäller studier och jobb. En språkklärare jag talar med i Klaipeda tror inte att hon kommer få se sitt enda barn flytta tillbaka till Litauen, trots att sonen bara rest utomlands för en masterutbildning i teknik.

Uppgivenheten vad gäller ekonomi, arbetsmarknad och politik är påtaglig. I Kaunas berättar en lokalpolitiker – till yrket ursprungligen musikaliker – att man i Litauen blir politiker för att göra sina affärer mer lyckade. Samtidigt känner många ur den äldre generationen en stark hoppfullhet inför unga med nya "goda" värderingar om samhället.

En kvinna, född på 20-talet i en rik storbondfamilj, berättar om sina bitvis oerhört skrämmande erfarenheter av 1900-talet. Hon är efter ett långt liv emellertid inte längre rädd för att tala, och hennes nyfikenhet under det första mötet med någon "från andra

Swedbanks lokaler i centrala Vilnius.

Mi Lennhag

Synen på de svenska bankerna "Man tar gärna upp det litauiska hatet mot de svenska bankerna, som i många ögon genom frikostig utlåning bidrog till att Baltikum drabbades så hårt av finanskrisen."

Mi Lennhag

sidan Östersjön" går inte att ta fel på.

Kvinnans make, till yrket postdirektör, arresterades 1949. Hans postkontor hade förmedlat brev från arbetslägren i Sibirien till motståndsmän i de litauiska skogarna. Brevn hade där efter vidareänts till de fångslades anhöriga. För detta dömdes maken till 20 års fängelse. KGB såg även till att hon förlorade allt hon ägde, och de började förfölja henne. Ingen vågade anställa henne, för då hotade Sibirien även för den som erbjudit henne arbete. Hon lämnade sin nyfödde son hos hans mormor, och under resterande tiden av Stalins styre levde hon på flykt i de litauiska skogarna. Hon fick därefter arbete som sjuksköterska – trots att det ännu innebar en fara för avdelningschefen – men när ryktena tog fart om en ny deporteringsväg fick hon åter fly till skogs.

När den här gamla damen säger att hennes vardag idag är svårare än under Stalintiden, undrar man vad som möjligt kan vara värre än då. Hon berättar: hennes pension har mins-

kat och socialbidraget, hemtjänsten, änkepensionen och ersättningen för mediciner har dragits in. Hon har inga släktingar i livet och hon kan helt enkelt inte överleva länge till på det lilla hon har. Hennes förakt för rika och korrupta politiker går inte att ta miste på. "Politikerna känner inte av någon kris", säger hon.

Litauerne diskuterar ofta landets stora besparingsåtgärder. Man tar gärna upp det litauiska hatet mot de svenska bankerna, som i många ögon genom frikostig utlåning bidrog till att Baltikum drabbades så hårt av finanskrisen.

Det är därför inte svårt att förstå de äldre människor, de som beskriver sig som "enkla arbetare" och som säger att de hade det bättre förr. En bilmekaniker berättar att han har för få kontakter för att klara sig i dagens samhälle. Under 80-talet arbetade han i tre år i Sibirien med att lägga vägar, för vilket han fick hyreskontrakt på en statlig lägenhet. Idag, säger han, är allt osäkert – sjukvård, bostäder, skolor, räntor – och för den utan pengar eller kontakter kan problemen ofta inte lösas. Osäkerheten blir extra svår för den som inte är van vid en tämligen kaotisk marknads ekonomi.

En musikalärer i Klaipeda beskriver alla de gånger hennes far "omhändertogs" av säkerhetstjänsten hemma i lägenheten när hon själv var barn. Totalt satt fadern tio år i fängelse för att ha varit oppositionell politiker.

Oavsett Litauens aktuella ekonomiska problem och trots att föraktet inför politiker är utbrett är åtminstone situationen för oppositionella politiker en helt annan än tidigare.

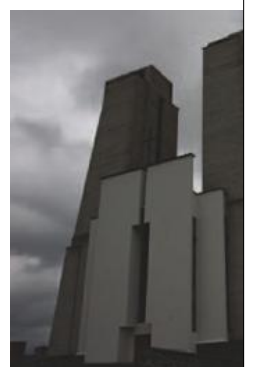
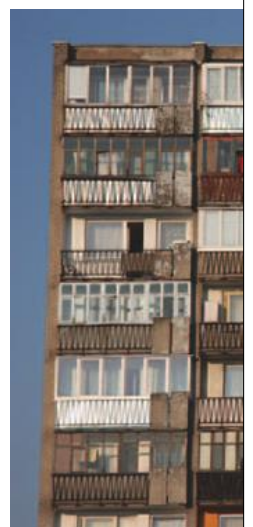
Den snart 90-åriga damen är optimistisk: de unga har andra värderingar och de arbetar hårt. De unga jag talar med är emellertid inte lika hoppfulla – åtminstone om de inte ser någon möjlighet att flytta till Västeuropa.

TEXT & FOTO:

MI LENNHAG
kulturm@ystadsallehanda.se

■ **Det här är andra artikeln** av Mi Lennhag, doktorand i statsvetenskap vid Lunds universitet, om situationen i östra Europa.

■ **Den första publicerades** den 22 oktober.

KRÖNIKA

Skånes konstmuseum, tack

Liksom Malmö opera är Skånes opera skulle Malmö konstmuseum bli ett konstmuseum för hela regionen. Och nu är det dags att Malmö konstmuseum, som finns men ändå inte finns, får en fysisk plats. Just nu finns också – och äntligen – chansen. Så ta den nu!

Uppmaningen riktas såväl till politikerna i Malmö (kanske också i Region Skåne?) som till Göran Christenson, chef för det konstmuseum som Malmö både har och inte har. Låt mig börja i dag och gå bakåt.

Moderna museets nya chef, Daniel Birnbaum, struntar nu i det löfte som den förra chefen, Lars Nittve, gav när Malmö kommun år 2009 lät Rooseum bli en filial till Moderna Museet i Stockholm. Filialen skulle vara självständig, ha en lokalt ansvarig med rätt att ordna egna utställningar. Men i dagarna har Magnus Jensen, chef i Malmö, sagt upp sig. Stockholm övertar ansvar och beslutsrätt. Inga fler egna utställningar utan Rooseum-filialen ska visa konst från Moderna museets samlingar.

Det är ett löftesbrott mot Malmö kommun och ett svek mot malmöborna och skåningarna. Rätt oförsämt också. Lantisarna ska buga, niga och tacka för att Moderna museet transporterar sitt konstlager ner till oss så vi får se lite bra konst.

Jovisst, den nya utställningen "Scenbyte" innehåller klart sevärd och i flera fall världskänd konst. Men budskapet är att Malmö kommun inte kan ha någon egen intressant konstsamling. Om ordet "modern" syftar på sam- och nutid så har Malmö faktiskt en mycket mer modern konstsamling att visa.

Rooseum skulle aldrig ha överlåtits. Redan då framfördes farhågor om att så här kunde det sluta. Malmö kommun lät också bygga om och renovera Rooseum åt Moderna museet för cirka 43,5 miljoner.

Fel och dumt. Till och med dubbel. För det andra dumma beslutet – eller ställningstagandet – stod Göran Christenson, chefen för det obefintligt befintliga konstmuseet. Nej, tack! sa han till Rooseum.

Malmö konstmuseum är i dag inrymt i Malmö museum. Lokalerna är för små. Omöjligt att visa ens en bråkdel av Malmö konstmuseums stora samling – cirka 30 000 verk! – med äldre konst av till exempel Carl Fredrik Hill och framför allt samtidskonst. Tack vare privata donationer kan Göran Christenson köpa konst för mellan 3 och 4 miljoner per år. Vilket han gjort de senaste 20 åren!

Men konstsamlingen förvaras i ett magasin, osynligt för allmänheten. Därför kämpar Don Quijote Christenson för att konstmuseet ska få ett eget hus. Förgäves. Vet inte hur många förslag på ombyggnader och nya husbyggen som politikerna ratat. Kommer det att byggas ett nytt hus åt Malmö konstmuseum under Göran Christensons, Ilmar Reepalus och min livstid?

För liten utställningsyta, blott 809 kvadratmeter. Mindre yta än de 1000 som konstmuseet har i Malmö museum. Så har Christenson sagt om Rooseum. Men 1000 + drygt 800 blir ju nära nog en fördubblad utställningsyta.

Varför inte visa äldre konst på Malmö museum och ha samtidsutställningar på Rooseum? Bättre dubbelt upp än inget alls, eller? Byt nu ståndpunkt Christenson! Ut med Moderna museet och in med Malmö konstmuseum på Rooseum. Kräv det!

Bengt Eriksson

kultur@ystadsallehanda.se

1

2

1. Ung kille på trådbussen i Vilnius.
2. Ett litauiskt så kallat "chrusjtjovka-hus", anses som den sämsta sortens hyreshus, sämre och äldre än "brezjnevor", byggda under Brezjnevs tid.
3. En kyrka som fick tillstånd att uppföras under sovjettiden, men sedan ångrade sig ledningen. Dock byggdes huset klart, men fick fungera som konsertlokal för klassiska konserter istället.
4. En man städar utanför det hus i Kaunas där präster utbildas.

FOTO: MI LENNHAG

3

4